

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Loppuraportti
Tiedonhallintalain täytäntöönpanon alaprojekti
Tiedonhallinnan yhteistyö ja informaatio-ohjaus (P4)

16.6.2020

Asiakirjan tiedot

Asiakirjan nimeke	Loppuraportti Tiedonhallinnan yhteistyö ja informaatio-ohjaus (P4)		
Hanke	Tiedonhallinnan täytäntöönpano	HAREnro	
Asianumero	VM037:00/2019 VM/802/00.01.00.01/2019		
Asiakirjan tyyppi	Raportti		
Aloitettu, pvm			
Päivitetty, pvm			
Laatija			
Tila	Valmis		
Versio			
Luottamuksellisuus			
Tarkastanut			pvm
Hyväksynyt			pvm
Jakelu			
Tiedoksi			

Versiohistoria

Versio	Pvm	Laatija	Muutokset
0.1	12.5.2020	Heikki Talkkari	
0.2	22.5.2020	HT	pieniä muokkauksia
1.0	3.6.2020	HT	Lisätty työryhmän palautekyselyn tulokset, Liite 1.
1.1	16.6.2020	HT	Tarkennettu asiantuntijapalveluiden hinta ja lisätty liite Informaatio-ohjauksen jatkotoimet, Liite 2.

Liitteet

Nro	Asiakirja	Versio	Laatija
1	P4 työryhmän palautekyselyn tulokset	1.0	Heikki Talkkari
2	P4 Informaatio-ohjauksen jatkotoimet	1.0	Tommi Oikarinen

Sisällys

1 TIIVISTELMÄ	4
2 ALAPROJEKTIN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	4
3 ALAPROJEKTIN TYÖN TOTEUTUMINEN	6
4 ALAPROJEKTIN AIKAANSAADUT TUOTOKSET, MUUTOKSET JA PALVELUT	9
5 ALAPROJEKTIN TOTEUTUKSEN ARVIOINTI, SIDOSRYHMÄT/YHTEISTYÖKUMPPANIT, OPPIMISET JA ONNISTUMISET	11
6 DOKUMENTAATIO	13
7 VAIKUTUKSET MUIHIN HANKKEISIIN	13
8 JATKOTOIMET JA EHDOTUKSET ALAPROJEKTIN TUOTOSTEN HYÖDYNTÄMISELLE JA SUJUVALLE KÄYTTÖÖNOTOLLE	13
9 EHDOTUKSET JATKOHANKKEIKSI	14
10 JÄLKIARVIOINTI	14

1 Tiivistelmä

Viranomaisten välisen tiedonhallinnan ja tieto- ja viestintätekniisten palvelujen ohjauksen yhteistyön toimintamalliksi on valmisteltu vuorovaikutteinen, eri näkökulmista asioita yhteisesti valmisteleva ja keskusteluun nostava rakenne. Yhteistyön keskeinen tavoite on koota ja suunnata eri puolilla tapahtuvaa kehittämistä ja toimenpiteitä samansuuntaiseksi ja näin vähentää muun muassa päällekkäistä tekemistä ja kustannuksia sekä lisätä ymmärrystä esimerkiksi uudistusten vaikutuksista. Vuorovaikutteisuus tarkoittaa myös käsittelyn avoimuutta ja systemaattisuutta vuosikellotyypillisellä syklillä siten, että toimijat voivat etukäteen saada tietoa käsiteltäväksi tulevista asioista ja niistä tehdyistä huomioista ja linjauksista. Työskentelyn tavoitteellisuutta tuetaan rakenteen eri osien välisen valmistelun koordinoinnilla. Yhteistyörakenteeseen asetettujen ryhmien rinnalla ovat olemassa verkostotyyppiset toimijat, joilla on mahdollisuus osallistua työskentelyyn esimerkiksi nostamalla edistämäänsä asioita keskusteluun tai linjattavaksi tai toimimalla muilla sovitulla tavoilla valmistelun tukena.

2 Alaprojektin tavoitteiden toteutuminen

Tiedonhallinnan yhteistyön valmistelun tavoitteet työryhmän asettamispäätöksen mukaan:

- 1) Analysoida julkisen hallinnon tiedonhallinnan, tietohallinnon ja tietoturvallisuuden nykyiset yhteistyön rakenteet ja tehtävät sekä yhteistyöhön osallistuvat tahot ja rakenteiden väliset suhteet
- 2) Laatia ehdotus toimintamalliksi ja rakenteeksi, jolla järjestetään tiedonhallintalain 7 §:ssä tarkoitettu yhteistyö
- 3) Suunnitella ehdotetun toimintamallin käyttöönotto

- 1) Valmisteluryhmä käsitteli yhteistyörakenteiden nykytilaa, nykyisen toimintamallin haasteita, ehdotusta tulevaksi yhteistyörakenteeksi ja uudenlaista toimintamallia tiedonhallinnan yhteistyöhön. Valmistelussa havaittiin, että kartoitushetkellä asetettuja ryhmiä on yli 160, joista useimpien tehtävän on tavoitteiden muodostaminen, arkkitehtuurin ohjaus, tietoturvallisuus, kehittäminen sekä palvelujen ja palvelutuotannon ohjaus. Toimeksiantojen perusteella yli puolet ryhmistä ylläpitää tilannekuvaa; suurin osa seuraa jotain määriteltyä kohdetta. Valtioneuvoston tasolla asetetut ryhmät painottuvat valtionhallinnon viranomaisten väliseen yhteistyöhön. Yhteistyöhön on sidottu runsaasti henkilötyöaika; pelkästään valtiovarainministeriön Julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekniisen osaston jonkin syyn perusteella asetetuissa ryhmissä on nimetty 250 virallista jäsentä ja lisäksi heidän varajäsenet. Valmistelussa tuotiin esiin, että ryhmien välillä ei ole selkeitä linkityksiä vaan ryhmillä on

omat, itsenäiset tavoitteet. Lisäksi ryhmien tehtävien kytkeytyminen viranomaisten toimintaan koettiin jäävän usein epäselväksi.

Tiedonhallintalain nojalla asetettavien uusien yhteistyöelinten asettamisen yhteydessä on tarkoitus päättää niiden tehtävistä, toimikaudesta ja jäsenistä. Valmistelulle asetettiin vaatimuksena, että esitettävän yhteistyön kokonaisu rakenteen tulee olla nykytilaa selkeämpi. Yhteistyön tulee myös olla läpinäkyvää osallistujien ulkopuolelle ja yhteistyön tulee tukea viranomaisten omaa toimintaa. Lisäksi eri yhteistyörakenteiden vuorovaikutus ja yhteentoimivuus tulee varmistaa. Asetettavien yhteistyöryhmien, niiden roolien ja tehtävien lisäksi suunnittelussa on huomioitu verkostojen toimintaa tukevien yhteisten toimintamallien ja menettelyiden suunnittelu; kaikkeen toimintaan ei pidä perustaa erikseen asetettuja ryhmiä vaan yhteistyön pitää antaa organisoitua tarpeen kautta.

- 2) Keskeisenä tavoitteena on ollut valmistella yhteistyörakenne, jonka toimintamalli tukee toiminnan strategista kehittämistä ja mahdollistaa ohjauksen ennakkollisuutta. Yhteistyön tulee oleellisesti tukea viranomaisten toimintaa ja ohjata niiden tehtävien hoidossa tarvittavan tiedonhallinnan, yhteentoimivuuden ja kehittämisen toimenpiteitä. Yhteistyörakenteeseen sisältyvien ryhmien vuorovaikutus ja yhteentoimivuus on varmistettava. Yhteistyörakenteella ja sen tuottamalla tilannekuvalla tuetaan valtion virastoja ja laitoksia hallinnollisten ja tietojärjestelmämuutosten tiedonhallintaan ja talouteen kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa.

Tiedonhallinnan yhteistyön valmistelun viitekehyksenä suunnittelun jäsentämisessä on käytetty kansainvälisesti tunnustettua ns. Cobitin viitekehystä (Cobit - Control Objectives for Information and Related Technologies), josta on johdettu rakenne suunnittelutasot elinkaarisyklin mukaisesti seuraavasti:

1. Tiedonhallinnan yhteistyö: tavoitteet ja strategiset toimenpiteet
2. Arkkitehtuuriyhteistyö: toimenpiteet
3. Digitaalinen turvallisuus: toimenpiteet
4. Kehittämisen ohjauksen yhteistyö
5. ICT-palvelujen ja palvelutuotannon ohjauksen yhteistyö

- 3) Viranomaisten välisen tiedonhallinnan ja tieto- ja viestintätekniisten palvelujen ohjauksen yhteistyön toimintamallin toteuttamiseksi on suunniteltu asettavaksi ryhmät edellä kuvatuille tehtäväalueille. Asetettavat ryhmät ovat valtiovarainministeriön järjestämiä ja määräkausiksi valittavia työryhmiä.

Yhteistyöryhmät asetetaan ja työ käynnistetään vaiheittain. Ensimmäisessä vaiheessa kesän 2020 aikana asetetaan seuraavat yhteistyöryhmät:

- Julkisen hallinnon tiedonhallinnan strateginen yhteistyöryhmä

- Valtionhallinnon tiedonhallinnan yhteistyöryhmä
- Julkisen hallinnon toiminnan kehittämisen arkkitehtuuriyhteistyöryhmä
- JulkICT osasto nimeämä valmistelevan sihteeristön omista virkamiehistä ja Suomen kuntaliiton edustajasta, sihteeristöä täydennetään myöhemmin VKO:n, KHT:n ja KAO:n virkamiehistä

Lähtökohtaisesti työryhmien toimikausi olisi synkronoidusti asettamishetkestä neljä vuotta toimikauden viimeisen vuoden loppuun. Toimikauden pituudessa huomioidaan mahdollisuuksien mukaan myös hallituskausi siten, että uuden toimikauden mukaiset yhteistyöryhmät aloittaisivat eduskuntavaalivuoden alusta.

Ensimmäisessä vaiheessa asetettavien yhteistyöryhmien sekä niiden toiminnan ja valmistelun tueksi asetettavan sihteeristön ensimmäinen toimikausi on asettamisesta vuoden 2023 loppuun. Ensimmäinen toimikausi ulottuu seuraavan hallituskauden puolelle, jotta yhteistyöryhmien tehtävät voidaan asemoida tavoitellulla tavalla seuraavaan hallituskauteen ja hallitusohjelman painopistealueisiin.

Muut toimintamallin mukaiset yhteistyöryhmät asetetaan sitä mukaa, kun niiden valmistelu etenee. Niiden toimikausi määritellään asettamisen yhteydessä vastaamaan muiden yhteistyöryhmien toiminnan aikataulua.

Digitaalisen turvallisuuden yhteistyöryhmä, Digitaalisen turvallisuuden strateginen johtoryhmä (VM025:00/2020), on asetettu jo aiemmin.

3 Alaprojektin työn toteutuminen

Työryhmä kokoontui viisi kertaa vuonna 2019 ja viisi kertaa keväällä 2020. Työ aloitettiin asettamalla työlle yhteiset tavoitteet, määrittelemällä työn viitekehykset ja kartoittamalla tiedonhallinnan yhteistyön nykytilannetta. Seuraavaksi tavoiteltavalle tiedonhallinnan yhteistyölle määriteltiin kriteerit ja ideoitii erilaisia toimintatapoja, joilla nämä kriteerit saavutettaisiin. Ideoista koostettiin ehdotus toimintamalliksi, jota myös testattiin simuloimalla sen toimivuutta. Työryhmän viimeisissä kokouksissa ehdotus viimeisteltiin diasarjaksi ja tekstidokumentiksi toimintamallin käyttöönottoa varten.

Työryhmä kokoontui seuraavasti:

1. kokous 4.6.2019: Järjestäytyminen ja tavoitteen asettaminen
 - Työryhmä järjestäytyi ja keskusteli työryhmän tavoitteesta ja toimintatavoista
 - Välitehtävä: nykyisten yhteistyötapojen ja -ryhmien kartoittaminen
2. kokous 4.9.2019: Nykytilan kartoittaminen

- Esiteltiin työsuunnitelma tiedonhallinnan yhteistyön ja informaatio-ohjauksen kehittämiseksi
- Selvennettiin työryhmän tavoitteita ja työn viitekehyksiä
- Kartoitettiin nykyisiä tiedonhallinnan yhteistyötapoja ja -ryhmiä
- Välitehtävä: nykytilan kartoituksen jatkaminen ja muutostarpeet nykytilaan

3. kokous 2.10.2019: Visio tulevaisuudesta ja sen vertailu nykytilaan

- Tiedonhallinnan yhteistyö:
 - Täydennettiin nykytilan kartoitus
 - Muodostettiin visiota tulevasta yhteistyöstä ja verkostoitumisesta
 - Asetettiin kriteerejä tulevaisuuden yhteistyömallille
 - Välitehtävä: kokouksessa työstetyn tulevaisuuskuvan keskusteluttaminen omassa organisaatiossa
- Informaatio-ohjaus:
 - Arvioitiin JHS-järjestelmän nykytilaa ja keskusteltiin kehittämistarpeista
 - Välitehtävä: kokouksessa työstetyn keskusteluttaminen omassa organisaatiossa

4. kokous 5.11.2019: Yhteistyön toimintamallin ja informaatio-ohjauksen ideointi

- Tiedonhallinnan yhteistyö:
 - Työstettiin onnistumisen kriteerejä ja konkreettisia ehdotuksia toimintamallin perustaksi
 - Päätettiin kutsua koolle *ad hoc*-työryhmä 20.11.2019 tekemään jatkotyöstämistä ehdotusten konkretisoimiseksi
 - Välitehtävä: kokouksessa ja *ad hoc*-työryhmässä työstetyn keskusteluttaminen omassa organisaatiossa
- Informaatio-ohjaus:
 - Työstettiin ehdotusta informaatio-ohjauksesta ja JHS-suositusten jatkosta
 - Välitehtävä: kokouksessa työstetyn keskusteluttaminen omassa organisaatiossa

5. kokous 10.12.2019: Yhteistyön toimintamallin ja informaatio-ohjauksen täsmentäminen

- Tiedonhallinnan yhteistyö:
 - Jatkettiin toimintamallin ja siihen liittyvien erilaisten roolien täsmentämistä
 - Välitehtävä: toimintamallin keskusteluttaminen omassa organisaatiossa ja ehdotukset tahoiksi, joiden tulisi olla mukana eri rooleissa
- Informaatio-ohjaus:
 - Keskusteltiin JHS-suositusten jatkosta ja todettiin, että informaatio-ohjauksen kehittämisen osalta kehittämistyössä on tullut resurssimuutoksia, jotka viivästyttävät työskentelyä

6. kokous 24.1.2020: Yhteistyön toimintamallin täsmentäminen

- Tiedonhallinnan yhteistyö:
 - Täsmennettiin edelleen toimintamallia ja siihen liittyviä eri rooleja
 - Välitehtävä: toimintamallin keskusteluttaminen omassa organisaatiossa
- Informaatio-ohjaus: jatkotyöstämiselle ei ollut resurssien puutteen vuoksi edellytyksiä

7. kokous 19.2.2020: Yhteistyön toimintamallin testaaminen simuloimalla

- Tiedonhallinnan yhteistyö:
 - Testattiin tiedonhallinnan yhteistyön toimintamallia kahden case-esimerkin avulla: rakennetun ympäristön ekosysteemi ja läheisen kuoleman ekosysteemi
 - Täsmennettiin toimintamallia simuloinnissa löydettyjen kehittämistarpeiden pohjalta
 - Välitehtävä: täsmennetyt toimintamallin kommentointi oman organisaation näkökulmasta
- Informaatio-ohjaus: jatkotyöstämiselle ei ollut resurssien puutteen vuoksi edellytyksiä

8. kokous 25.3.2020: Kokous peruutettiin pandemian vuoksi

- Tiedonhallinnan yhteistyö:
 - Säästynyt työaika päätettiin hyödyntää toimintamallin kirjoittamiseen diasarjaksi ja tekstidokumentiksi
 - Välitehtävä: diasarjan ja tekstidokumentin kommentointi oman organisaation näkökulmasta
- Informaatio-ohjaus: jatkotyöstämiselle ei ollut resurssien puutteen vuoksi edellytyksiä

9. kokous 24.4.2020: Yhteistyön toimintamallin viimeistelyä

- Tiedonhallinnan yhteistyö:
 - Käytiin läpi työryhmän kommentit toimintamallin kehittämiseksi
 - Välitehtävä: viimeistellyn ehdotuksen kommentointi työryhmän viimeiseen kokoukseen
- Informaatio-ohjaus: jatkotyöstämiselle ei ollut resurssien puutteen vuoksi edellytyksiä

10. kokous 26.5.2020: Yhteistyön toimintamallin viimeistely ja työryhmän työn päättäminen

- Tiedonhallinnan yhteistyö:
 - Viimeisteltiin ehdotus toimintamalliksi diasarjana ja tekstidokumenttina
 - Kerättiin yhteen työryhmän evästyksset toimintamallin käyttöönottamisen tueksi
- Informaatio-ohjaus: todettiin informaatio-ohjauksen kehittämisen tilanne ja asetettiin tavoitteet jatkotyöstämiselle

- Päätettiin työryhmän työskentely ja kiitettiin työryhmään osallistuneita hyvästä työstä

4 Alaprojektin aikaansaadut tuotokset, muutokset ja palvelut

Tiedonhallinnan yhteistyön kokonaisuutta kehittää Tiedonhallinnan yhteistyö -ryhmät, jotka jakaantuvat käytännössä kolmeen kokonaisuuteen: Julkisen hallinnon tiedonhallinnan strategiseen yhteistyöhön, Valtionhallinnon tiedonhallinnan yhteistyöhön sekä Kuntien ja valtion väliseen tiedonhallinnan yhteistyöhön.

Tiedonhallinnan ja palvelujen tuottamisen strategisella yhteistyöllä vahvistetaan julkisen talouden kestävyttä julkisesti rahoitetun palvelutuotannon tuottavuutta parantamalla sekä edistetään julkisen hallinnon digitalisaatiokehitystä. Lisäksi edistetään laadukasta tiedonhallintaa julkisten palvelujen parantamiseksi ja palvelutuotannon tehostamiseksi. Yhteistyössä seurataan ja edistetään Julkisen hallinnon strategian toimeenpanoa. Yhteistyö tukee viranomaisten päätöksentekoa muodostamalla yhteisiä tavoitteita julkisen hallinnon tiedonhallinnalle ja palvelutuotannolle. Yhteistyö edistää yhteentoimivuutta sekä yhteisten palvelujen ohjausta tunnistamalla yhteisiä kehittämistarpeita linjaamalla yhteisistä toimintatavoista. Yhteistyö vähentää suunnitelmien päällekkäisyyttä yhteisellä käsittelyllä kehittämisessä ja palvelutuotannossa.

Julkisen hallinnon toiminnan kehittämisen arkkitehtuuriyhteistyöllä tehostetaan julkisen hallinnon toimintaa ja parannetaan julkisia palveluja arvioimalla kehittämistoimien vaikutuksia sekä edistämällä tietovarantojen yhteentoimivuutta. Arkkitehtuuriyhteistyö ylläpitää tavoitteiden ja toimenpiteiden muodostamisessa tarvittavaa kokonaiskuvaa julkisesta hallinnosta sekä edistää julkisen hallinnon tietovarantojen yhteentoimivuutta ylläpitämällä tietovarantojen kehittämistä ohjaavia linjauksia. Arkkitehtuuriyhteistyön avulla yhtenäistetään julkisen hallinnon tiedonhallinnan ja informaatio-ohjaukseen liittyviä toimintatapoja ja edistetään julkisten palveluiden yhteentoimivuuden toteutumista. Työ tukee julkisen hallinnon kehittämistä muodostamalla toiminnallisten tavoitteiden toteutusvaihtoehtoja ja analyysipohjaa päätöksenteolle.

Digitaalisen turvallisuuden yhteistyöllä edistetään digitaalisen turvallisuuden strategista ohjausta sekä selkiytetään digitaalisen toimintaympäristön tehtäviä ja vastuita.

Digitaalisen turvallisuuden yhteistyö koordinoi julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden strategista riskiarviota sekä luo ja koordinoi toiminnan ja osaamisen kehittämisen kattavan kansallisen strategisen tason digitaalisen turvallisuuden yhteistoimintamallin. Digitaalisen turvallisuuden yhteistyössä arvioidaan julkisen hallinnon strategista digitaalisen turvallisuuden tilannetta sekä ohjataan, koordinoidaan ja

valvotaan keskeisiä kehitettäviä digitaalisen turvallisuuden palveluissa. Yhteistyössä valvotaan digitaalisen turvallisuuden toimeenpanosuunnitelman ja kuntien digitaalisen turvallisuuden tiekartan toteutumista.

Kehittämisen ohjauksen yhteistyöllä parannetaan julkisen hallinnon kykyä hyödyntää paremmin resursseja strategisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä parantaa viranomaisten tietoisuutta suunnitteilla ja meneillään olevasta kehittämisestä. Kehittämisen ohjauksen yhteistyö vähentää päällekkäistä kehittämistä ja saattaa samankaltaisia tavoitteita toteuttavat viranomaiset yhteistyöhön.

Palvelutuotannon ohjauksen yhteistyöllä edistetään toiminnan kehittämisen mahdollistavan, taloudellisen, jatkuvuuden turvaavan ja juridisesti perustellun, digitalisoidun hallinnon ICT-palvelutuotantojärjestelmän muodostumista. Lisäksi yhteistyö parantaa julkisten palvelujen tuottajien tietoisuutta palvelutoiminnan tulevaisuuden tarpeista ja edistää tuotantorakeiden välisten roolien parempaa määrittelyä sekä tuottajien välistä resurssien käyttöä ja siten voidaan myös vähentää päällekkäistä palvelutuotantoa. Lisäksi yhteistyö tukee kehittämisen ja innovaatioiden hyödyntämisen vaatimien palvelutuotantomallien ja -rakenteiden kehittämistä koko julkisen hallinnon tasolla.

Yhteistyörakenteen ryhmät muodostavat kokonaisuutena yhteisiä tavoitteita ja toimenpiteitä niiden saavuttamiseksi. Tavoitteet, toimintaympäristön muutokset ja kehitystarpeet tulevat näkyviksi keskeisesti esimerkiksi hallitusohjelmassa, kuntastrategioissa tai lainsäädäntömuutoksina. Muuttuva taloudellinen tilanne tai teknologian kehitys voivat toimia syötteinä ja asettaa uudenlaisia tavoitteita yhteistyölle. Jokainen ryhmä vaatii lähtökohtaisesti erilaista osaamista ja osallistujaprofiilin.

Työskentely järjestetään läpinäkyvästi siten, että ryhmät käsittelevät samoja asioita, muun muassa lainsäädäntösuunnitelmia ja hankesisältöjä, ja keskeisimpiä suunnitelmia tehtäviensä mukaista näkökulmasta, minkä vuoksi samojen henkilöiden ei ole tarkoituksenmukaista olla osallisena kaikissa ryhmissä ainoastaan informaation saannin takia. Yleisesti jäsenten profiilia painotetaan toiminnasta ja kehittämisestä vastaaviin sekä näitä tehtävien puolesta ohjaaviin henkilöihin. Työskentelyn tuloksena syntyvät linjausehdotukset, tilannekuva ja toimenpide ehdotukset toimivat aineistona strategioiden laadinnassa, talouden ja toiminnan suunnittelussa, lainvalmistelussa, rahoituspäätöksissä, kehittämisen ja palvelutuotannon ohjauksessa.

Toimintamallin ja sen tuottaman hyödyn kannalta oleellista on työskentelyn sitominen vuosikelloon, jossa huomioidaan keskeiset hallinnon toiminnalle yhteiset valmistelusyklit ja päätöspisteet. Näitä ovat erityisesti kehyskauden ehdotusten suunnittelu keväällä ja

talousarvioehdotusten valmistelu syksyllä sekä hallituskausiin sidotut hankkeistamiset.

Yhteistyörakenteen toiminnassa syntyy ja yhteisesti ylläpidetään informaatiota, jota eri tahot voivat hyödyntää myös omassa toiminnassaan. Esimerkiksi arkkitehtuurityössä ylläpidettävä kuva julkisesta hallinnosta toimii tausta-aineistona valtiovarainministeriön antaessa tiedonhallintalain ja sen nojalla annetun asetuksen mukaisia lausuntoja merkittävistä tiedonhallinnan muutoskohteista.

Yhteistyörakenteen vaikuttamismuoto informaatio-ohjaus. Päätökset toiminnan suuntaamisesta sekä yhteistyössä tuotetun informaation roolin päätöksenteon tukena määrittävät toimivaltaiset viranomaiset tähän määritellyissä prosesseissaan. Informaatiota voidaan hyödyntää myös poliittisessa päätöksenteossa ja politiikkatoimien tukena.

5 Alaprojektin oppimiset ja onnistumiset

Tiedonhallinnan yhteistyön valmistelutyöryhmä oli edustajia 25 eri organisaatiosta ja heille nimetyt varajäsenet; ministeriöistä, virastoista ja kuntaorganisaatiosta. Yhteistyö valmisteluryhmän kanssa toteutettiin rakentavassa ja ratkaisuhakuisessa hengessä. Valmisteluryhmä oli varsin laaja, joka toi haasteita työn sujuvalle organisoille.

Valmisteluryhmä sai jokaiseen kokoukseen kotitehtävän valmisteltavaksi omassa viiteryhmässään, joka palautettiin ennen kokousta ja tehtävä purettiin kokouksessa, joista saatiin sisältöä toimintamallin rakentamiseen. Valmisteluryhmä suoritti annetut kotitehtävät yhdessä taustaorganisaatioidensa kanssa tunnollisesti.

Valmistelun aikana kokouksien työpajaosuuksissa suoritettiin simulaatioharjoituksia, joissa esittelijöinä toimivat Veron, Ympäristöministeriön ja Digi- ja väestötietovaraston asiantuntijat. He toivat arvokasta substanssietoa case esimerkkien avulla.

Simuloinnissa harjoiteltiin verkostojen ja ekosysteemien tuottamia sisältöjä ja haasteita ratkaistavaksi toimintamallin mukaiseen rakenteeseen. Verkoston edustaja esitteli asian tai haasteen, jonka sihteeristö otti käsittelyyn ja välitti asetettujen työryhmien käsittelyyn, asia palautettiin verkostolle työryhmien linjauksilla ja kannanotoilla täydennettyinä. Simulaatiotyöskentely toi käytännön tuntumaa ja nosti esiin kysymyksiä, jota yhteistyörakenteen toiminnassa tullaan mahdollisesti kohtaamaan.

Valmisteluryhmän työtä tuki koko valmistelun ajan verkostotoiminnan asiantuntijakonsultit Timo Järvensivu ja hänen tukenaan Pauliina Helle. Heidän tuoma lisäarvo verkostomaiseen toimintatapaan ja valmistelun fasilitointiin oli ratkaisevan tärkeää sujuvan työskentelyn ja onnistuneen lopputuloksen kannalta. Asiantuntijapalveluiden kustannus alaprojektille oli 19.200 euroa.

6 Toteutuksen arviointi, sidosryhmät/yhteistyökumppanit

Työryhmältä pyydettiin arviointia valmistelutehtävän onnistumisesta ja huomioitavista kehittämiskohteista viimeisen kokouksen 26.5.2020 yhteydessä sekä kokouksen jälkeen sähköpostilla kaikilta valmisteluryhmän jäseniltä. Palautelomakkeeseen saatiin 13 vastausta. Valmisteluryhmän palautekyselyn tulokset on kuvattu liitteessä 1 (Liite 1).

Palautteet tiedonhallinnan yhteistyön kehittämisestä (A):

Kahdeksan vastaajaa kahdestatoista (2/3 vastaajista) vastasi olevansa ainakin jonkin verran tyytyväinen A-ryhmän työskentelyyn. Neljä vastaajaa kahdestatoista (1/3 vastaajista) vastasi, että ei ole erityisen tyytyväinen eikä tyytymätön työskentelyyn. Tyytyväisyyden keskiarvo on viisi eli osallistujat olivat keskimäärin tyytyväisiä työskentelyyn (vastausasteikko 1-7).

Palautteissa kiitettiin erityisesti hyvää ja avointa keskustelua. Yleisemminkin koettiin, että työryhmä oli osallistava, keskusteluihin oli helppo osallistua ja työskentelyssä huomioitiin laajapohjainen valmistelu ja ekosysteemit. Työpajatyöskentely ja ryhmissä työskentely koettiin pääosin hyvin toimivaksi. Etätyöskentelyä voisi hyödyntää jatkossa myös enemmänkin. Työpajatyöskentelyä pyrittiin tukemaan kotitehtävillä ja demoharjoituksilla, näiden hyödyntämistä on hyvä tulevaisuudessa työskentelyissä terävöittää sekä varata riittävästi aikaa työryhmätyöskentelyyn. Huomioitiin myös seikka, että onko työryhmätyöskentelyyn käytetty resurssimäärä perusteltua.

Ryhmän työskentelyn lähtökohta oli avoimuudessaan haastava. Alkuperäinen tehtäväkäsitys ja tavoitteet eivät olleet riittävän selkeitä. Toimeksianto olisi voinut tarkoittaa suhteessa tiedonhallintalautakuntaan. Yhteinen tahtotila kuitenkin löydettiin, päästiin kohti tuloksia, tuotettiin paljon materiaalia ja saatiin synnytettyä toimintamalli. Lisäksi konsultin tukea työskentelyn ryhdyttämisessä kiitettiin.

Palautteet informaatio-ohjauksen kehittämisestä (B):

Neljä vastaajaa seitsemästä koki olevansa tyytymätön B-ryhmän työskentelyyn. Yksi vastaaja koki, ettei ole erityisen tyytyväinen eikä tyytymätön ja kaksi vastaajaa koki olevansa jonkin verran tyytyväisiä. Seitsemän vastauksen keskiarvo on 3,42 (asteikolla 1-7) eli vastaajat olivat keskimäärin jonkin verran tyytymättömiä.

Toimeksianto työryhmän työskentelylle olisi alun perin voinut olla selkeämpi. Palautteissa kiitettiin silti nykytilan kuvauksen tekemistä, hyvää keskustelua tavoitteista ja tarpeista sekä päätöksentekoa lakkautettavista JHS-suosituksista.

Tulokset jäivät B-ryhmän osalta muutoin vähäisiksi, johtuen erityisesti sihteeristön valmistelutyön resurssien loppumisesta kesken työryhmän työskentelyn. Edellytykset työskentelylle olisivat kuitenkin osallistujien puolelta olleet olemassa.

7 Dokumentaatio

Valmisteluryhmätyöskentelyn tuottamat dokumentit:

- 1) Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yhteistyön toimintamalli ja toimintaohjeita kuvauksen ([word-teksti ja ppt-esitys](#))
- 2) [Kokousdokumentaatiot](#), esittelyaineistot ja työryhmien tehtävädokumentaatiot
- 3) Työryhmän palautekyselyn tulokset (Liite 1)

Virkavalmisteluna edellisten pohjalta seuraavat dokumentit:

- 4) Asettamispäätös, tiedonhallinnan strateginen yhteistyöryhmä
- 5) Asettamispäätös, valtion tiedonhallinnan yhteistyöryhmä
- 6) Asettamispäätös, toiminnan kehittämisen ja tiedonhallinnan-arkkitehtuuri yhteistyöryhmä
- 7) Asettamispäätös, sihteeristö
- 8) Nimeämispyynnöt edellisille asettamispäätöksille
- 9) Yhteinen perustelumuiotio edellisille asettamispäätöksille
- 10) Sihteeristön jäsenten tehtäväkuvat ml. koordinaattori ja viestintä
- 11) Esitys informaatio-ohjauksen jatkovalmistelusta (Liite 2)

8 Vaikutukset muihin hankkeisiin

Työryhmä koki tarvetta selkeyttää Tiedonhallintalautakunnan suhdetta ja tehtäviä asetettaviin työryhmiin ja niiden tehtäviin. Tätä suhdetta pyrittiin kuvaamaan ja selkeyttämään läpi valmistelun.

Valmistelussa kesken jäänyttä Informaatio-ohjauksen toimintamallia heijastettiin myös P1 projektissa valmisteltuun Tiedonhallinnan karttaan sekä Arkkitehtuuriyhteistyön organisoitumiseen sekä tehtäviin. Lausunntomenettelyprosessin liittymistä Tiedonhallinnan kehittämisen-ohjaukseen pidettiin myös tärkeän liittymäpintana.

9 Jatkotoimet ja ehdotukset alaprojektin tuotosten hyödyntämiselle ja sujuvalle käyttöönnotolle

VM:n on huolehdittava riittävästä resursseista ja realistisesta aikataulusta, jotta asetettavien työryhmien toiminta voidaan käynnistää vaiheittain työryhmien asettamismuistion mukaisesti. Nimettävän sihteeristön ajankäyttö valmistelevaan työhön on varmistettava sekä rekrytoitava työryhmien toimintaa tukeva koordinaattori. Koordinaattorin rooli on kriittinen tekijä, jotta käytännön toiminnot työryhmien hallinnoinnissa, fasilitoinnissa ja viestinnässä voidaan toteuttaa laadukkaasti.

Asetettavien työryhmien tavoitteiden, tehtävien ja toiminnan kiinnittyminen VM:n tavoitteisiin yhteistyölle ja toiminnan johtamiselle tulee suunnitella tarkemmalle tasolle. Työryhmien vaikuttavuus-tavoitteet tulee myös konkretisoida niin, että ne ovat linjassa VM:n tavoitteiden kanssa.

10 Ehdotukset jatkohankkeiksi

Tiedonhallinnan yhteistyöryhmien ja informaatio-ohjauksen valmistelu jäi kesken informaatio-ohjauksen osalta resurssien puuttumisen vuoksi. Informaatio-ohjauksen valmistelua on jatkettava, valtiovarainministeriön on kiinnitettävä valmisteluun riittävät ja asiantuntevat resurssit. Nykyinen suositusjärjestelmä (JHS-suositukset) on päätetty "jäädyttää" olemassa olevaan tilaan. Informaatio-ohjauksen järjestäminen; valmistelu-, tuotanto- ja julkaisuprosessit on suunniteltava uudelleen sekä sitoutettava eri toimijat uusiin vastuisiin ja rooleihin. Esitys informaatio-ohjauksen jatkovalmistelusta on kuvattu liitteessä 2 (Liite 2)

Kunta-Valtio yhteistyön tavoitteet ja tehtävät sekä VM:n rooli yhteistyössä on valmisteltava pidemmälle, jotta yhteistyöryhmä voidaan asettaa.

Kehittämisen ohjauksen yhteistyön tavoitteet ja tehtävät sekä VM:n rooli yhteistyössä on valmisteltava pidemmälle, jotta yhteistyöryhmä voidaan asettaa.

Palvelutuotannon ohjauksen yhteistyön tavoitteet ja tehtävät sekä VM:n rooli yhteistyössä on valmisteltava pidemmälle, jotta yhteistyöryhmä voidaan asettaa.

11 Jälkiarviointi

Tiedonhallinnan yhteistyörakenteet ja työryhmät asetetaan ensimmäisessä vaiheessa vuoden 2023 loppuun saakka. Työryhmien työtä, toimintaa ja tuotoksia on syytä arvioida jatkuvana prosessina. Vuoden 2023 syksyllä on tarkoituksenmukaista suorittaa arviointi toimintamallin onnistumisesta ja tehdä seuraavaa toimikautta varten tarvittavat kehittämistoimenpiteet. Arviointiin tulee osallistua VM:n lisäksi työryhmien jäsenet sekä työryhmien tuloksia hyödyntävät tahot. Arviointi esitellään työryhmille sekä VM/JulkICT johtoryhmälle jatkolinjauksia varten.